

Dagbladet 5/9-20

Ansvarlig redaktør:
ROALD STORSLETEN

Redaksjonssekretærer:
EINAR CHRISTENSEN KARL EMIL HAGELUND
Nyhetsavdeling Utenriksavdeling
SIMEN SKJØNSBERG ARVE SOLSTAD
Kulturavdeling Politisk avdeling

Disponenter:
J. WEBERG — EGIL GJERSØ

Redaksjon og administrasjon: Akersgt. 49, Oslo 1.
Sentralbord: 20 20 90 — Dagblad-sentralen: 33 35 78 — 33 35 79.

Politimannen som historiker

Nasjonene sliter alltid med sine vunne og tapte kriger. Overmot og stolthet, mindre-verdskompleks og hevn vander hånd i hånd. Legenden gror raskt omkring store begivenheter i et folks liv, lettest gror den omkring krigen. Slik også i Norge. Litteraturen omkring 1940 må for den yngre generasjon ofte fortone seg som en beretning om heltemot. Sjelden tales det om alminnelige folk som gjorde en stillferdig innsats og som lykkelige og beskjedne vendte tilbake til hverdagslivet da krigen var slutt.

Ifølge legenden skulle man nærmest tro at hele Norge var den rene «Vinjesvingen» eller et slags «Hegra», som Nic. Stang en gang skrev i et essay om hva som skjedde i 1940.

Når dokumenter og redegjørelser fra 1940, utformet og nedskrevet i forvirringens tid av våre fremste politikere og militære ledere, som alle var gode nordmenn, graves fram fra arkivene, kommer straks nasjonen i affekt. Folk glemmer å undersøke om det kan være gamle «avsløringer». Det ropes i nasjonens navn og ære på politi og forsvarsminister. Legender er tunge å bære.

☆

Statsstipendiat Sverre Hartmann har som hele folket nå vet gravd fram en del dokumenter fra 1940, spesielt om forholdene i Finnmark etter at kampene i Nord-Norge i 1940 var slutt. De offentliggjøres i en artikkelserie i ukebladet Aktuell. Vi finner ikke dette i og for seg oppsiktsvekkende eller klanderverdig. Langt verre er at framstillingen virker noe dilettantisk og uoversiktlig. Som vanlig får Hartmann historien til å fortone seg som en slags politisk thriller, hvor den alminnelige leser må gå seg fullstendig vill mellom «skyldige og uskyldige». Det forunderlige er at det også går hele 30 år fra begivenhetene finner sted til dokumentene offentliggjøres. Statsstipendiaten har sikkert en forklaring på dette.

Flere dokumenter virker oppsiktsvekkende ut fra et alminnelig og nøkternt historisk utgangspunkt. Vi må derfor si oss enig i uttalelsen til en av sakens hovedpersoner, generalmajor O. Lindbäck-Larsen: Hartmanns innsamling av dokumenter er fortjenstfull. Foreløpig er det ingen grunn til å strekke seg særlig lenger når det gjelder historien og de historiske kjensgjerninger.

☆

Det dumme og latterlige er derimot at etablerte deler av nasjonen er kommet i affekt. Norsk historie skal inn i rettssalene! Ja, noen har gått lenger. Verdens Gang har til og med bedt landets forsvarsminister å mobilisere den nødvendige sakkunnskap for å få tilstrekkelig klarhet i saken.

114532

Vi trodde ellers at forsvarsministerens oppgave gjaldt andre mobiliseringsplaner.

Det reaksjonære Farmand har i sitt siste nummer til og med brukt den omtalte Ralph Hewins som sannhetsvitne mot Hartmann. Det mangler ikke på oppfinnsomhet når det gjelder å føre vitner som skal forsvare «det nasjonale sinnelag hos de norske offiserer som hadde ansvaret i 1940».

☆

Plutselig har politi og påtalemyndighet kommet nasjonens ære til unnsetning. Vi trodde at man der i gården var mest opptatt av å mobilisere sine tropper mot voldsforbrytere og narkotikalangere. Men der tok vi feil. Reserven settes inn i historiens malstrøm. «Opplysningene er av et slikt innhold at hensynet til en rekke framtrepende personers gode navn og rykte gjør det naturlig å få kartlagt hva som egentlig foregikk», opplyser statsadvokat Håkon Wiker. Universitetets historikere må si seg fornøyd med at statsadvokaten vil søke historisk sakkyndig bistand. Fortida er Historisk Institutt i mangel på bevilgninger til nye stillinger.

Vi får for øvrig ikke vite hvilke personers gode navn og rykte det er som er i fare. Samtidig har ikke Hartmann fått offentliggjort samtlige artikler. Det må være av hensyn til bevisets stilling at politiet handler så raskt. Allerede i går ble vi oppsøkt av politiet for at det kunne få alle artikler som har stått i Dagbladet om saken.

Ærlig talt: Burde vi ikke også i Norge kunne behandle historiske forhold på en sivilisert og intellektuell måte? Dette er mer enn en komedie. Det er en dumhet.